

Regelverk for væreringene/avlbesetningene 2021

Det detaljerte regelverket for væreringene gjelder for kalenderåret 2021.

Regler for væreringer og væreholdslag er fra 2012, og er ikke oppdatert med punktene nedenfor. I de tilfellene hvor det er avvik, er det hva som står her som gjelder, ikke det som står i Væreringsreglene.

Innhold

1	Rasene som er med i det organiserte avlsarbeidet	2
2	Organisering og drift av væreringene	2
2.1	NSG har ansvaret organisering i væreringer og avdelinger	2
2.2	Toppen av avlspyramiden må være lukket for livdyr utenfra	2
2.3	Besetninger som har geit og/eller kameldyr	2
2.4	KSL	3
2.5	Slaktning av ringens værer og kravet til matkjedeinformasjon (MKI)	3
2.6	Disponering av søyene hos det enkelte medlemmet	4
2.7	Avlsværene i ringen	4
2.8	Bruk av værene i den enkelte flokken	4
2.9	Seminkravet	5
2.10	Rekrutteringsavdeling	5
2.11	Permisjonsavdeling	5
2.12	Opptak av nytt medlem i væreringen	6
3	Gentesting i væreringene	7
3.1	Obligatorisk gentesting av avlsværene i ringen	7
3.2	Ringens oppfølging av uønskede mutasjoner	7
3.3	Oppfølging av farskapstesten	8
3.4	Økonomisk støtte til gentesting av værer i væreringene	8
3.5	Frivillig gentesting av søyer og søyelam i NKS-ringene	8
4	Obligatoriske registreringer i væreringene/avlbesetningene	9
5	Dato-, alders- og vektgrenser for lam i indeksberegningene	9
6	Antall slaktede avkom for å få offisiell indeks	10
7	Krav for å få granskingstilskudd	10
7.1	Avkortning ved manglende obligatoriske registreringer	10
7.2	Antall prøveværer i en ring/avdeling	10
7.3	Kåret vær	11
7.4	Må være gentestet	11
7.5	Bekreftet farskap	11
7.6	Fri for uønskede mutasjoner	11
7.7	O-indeks ved innsett som prøvevær	11
7.8	Antall sønner per seminfar	12
7.9	Seminfedre som ikke gir rett til granskingstilskudd	12

1 Rasene som er med i det organiserte avlsarbeidet

NSG driver et organisert avlsarbeid med væreringer/avlsbesetninger på følgende raser:

- Norsk kvit sau (rasekode 10)
- Spælsau (rasekode 4 kvit spæl og rasekode 21 farga spæl)
- Sjeviotsau (rasekode 3)
- Pelssau (rasekode 12)

For å inngå i indeksberegningene for den aktuelle rasen må dyret ikke være et krysningsdyr der far og mor er av forskjellig rase. Kvit og farga spæl regnes som samme rase.

2 Organisering og drift av væreringene

2.1 NSG har ansvaret organisering i væreringer og avdelinger

Etter innføringen av «Dyrehelseforskriften» 1. juli 2018 har NSG sentralt tatt over ansvaret Mattilsynet tidligere hadde for smittebeskyttelsen ved drift av væreringer.

Ønsker væreringen å gjennomføre endringer i ring/avdelingsstruktur, må den søke NSG ved Avlssjefen om dette. Send e-post til saueavl@nsg.no og redegjør for saken.

Det samme gjelder hvis en gruppe saueholdere ønsker å starte en ny værering.

2.2 Toppen av avlspyramiden må være lukket for livdyr utenfra

Væreringene/avlsbesetningene representerer toppen av avlspyramiden, og skal forsyne bruksbesetningene med gode avlsværer brukt i naturlig paring (kåra lam og avkomsgranskede værere). Væreringene må derfor også være i toppen av helsepyramiden.

Prinsippet er at en værering/avdeling holder seg smittemessig adskilt fra andre ringer/avdelinger.

- Et medlem i ringen/avdelingen kan ikke ta inn livdyr uansett rase fra besetning utenom ringen/avdelingen. Dette gjelder også værere som er født hos et ringmedlem og solgt, leid ut eller lånt ut til en besetning utenom ringen/avdelingen.
- Et medlem har ikke anledning til å pare egne søyer med vær fra besetning som ikke er medlem av ringen/avdelingen, uansett rase og uansett hvor paringen foregår.

Dyra fra et ringmedlem kan ha kontakt med dyr fra besetninger utenom ringen/avdelingen på utmarksbeite. Dette er et svakt ledd i smittebeskyttelsen, men er helt nødvendig skal vi kunne opprettholde den norske måten å holde sau på. Smitterisikoen dette innebærer har vi altså valgt å akseptere.

2.3 Besetninger som har geit og/eller kameldyr

Styret i NSG vedtok 26.08 og 10.09.2021 at gårder som har eller har hatt geit etter 15. september 2021 ikke kan kåre værlam annet enn til eget bruk, og da ved gårdskåring. Dette skyldes den uavklarte smittesituasjon med funn av saueskabbmidd i mer enn 30 geitehold så langt i 2021.

Så lenge vi ikke kjenner utbredelsen av saueskabbmidd i geitebesetningene og smittepotensialet fra geit til sau er uavklart, ønsker styret å bruke «føre-var-prinsippet» i væreringene.

Et væreringsmedlem som har eller har hatt geit (alle raser) etter 15. september 2021 kan derfor ikke delta som ringmedlem i avlsåret 2021/22 og årene framover. Det samme gjelder hvis medlemmet har kameldyr (lama, alpakka osv).

Medlemmer med geit og/ eller kameldyr må ta ett års permisjon, og kan ikke rekruttere værere til ringen eller delta i sirkulering av ringens værere høsten 2021.

Saueskabbsituasjonen bli vurdert på nytt sommeren 2022. Ringen bør bistå medlemmet med avlsvær(er) slik at avlskvaliteten holdes oppe i permisjonsåret, men kan ikke regne med at væren kan tas tilbake til ringen høsten 2022.

2.4 KSL

Alle væreringsmedlemmene må ha et aktivt KSL (Kvalitetssystem i landbruket), slik at væreringen ikke får trekk i oppgjøret når ringens værere blir slakta.

Væreringen skal ikke gjennomføre en full egenrevisjon på linje med en vanlig sauebesetning.

Kontroller at alle medlemmene i ringen har KSL i orden og informer Matmerk om status.

Send e-post til ksl@matmerk.no så blir dette registrert.

2.5 Slaktning av ringens værere og kravet til matkjedeinformasjon (MKI)

Følgende informasjon er hentet fra Nortura (medlem.nortura.no, datert 15.01.2021):

Matkjedeinformasjon, ofte forkortet som MKI, er informasjonen om dyret og hvordan det har hatt det på gården. For eksempel om dyret har vært medisinert, om dyret kommer fra en besetning med restriksjoner grunnet smittsomme sykdommer, eller om dyret har et avvik som krever tilpassing på inntransport eller slakteri.

Denne informasjonen skal slakteriene og Mattilsynet ha senest dagen før dyret blir slaktet. Slik kan man sikre at dyr med tilbakeholdelsesfrist grunnet antibiotikabehandling, eller at buskaper med restriksjoner, ikke blir slaktet og kommer inn i varestrømmen.

Væreringen må oppgi matkjedeinformasjon når ringens værere skal slaktes. Væreringen har ikke har noen fysisk besetning som kan gi matkjedeinformasjon. **For å tilfredsstille Mattilsynets krav til matkjedeinformasjon må væren derfor slaktes i navnet til oppstallingsbesetningen som leverer væren til slakt.**

- **Hvis væren slaktes fra fødebesetningen**, trenger den ikke å få satt i noe ekstra øremerke. Det elektroniske opprinnelsesmerket viser riktig besetningstilknytning (dyreholdsID).
- **Hvis væren slaktes fra en annen besetning enn fødebesetningen**, må den få satt i ett hvitt øremerke med leverandørbesetningens dyreholdsID før den går til slakt
 - o For å sikre at oppgjøret kommer til rett leverandør, praktiserer noen ringer å klemme i stykker elektronikken i fødselsmerket. Dette vil nok slakteriet/Mattilsynet akseptere, men husk: Det er ikke tillatt å klippe ut merket.

Omleggingen til slaktning i navnet til leverandørbesetningen har gitt væreringene praktiske problemer knyttet til oppgjøret for væren. Det er ringen som eier væren og skal ha oppgjøret, men det havner jo hos leverandørbesetningen.

Skal det økonomiske bli korrekt, må leverandørenbesetningen plukke ut fra slakteoppgjøret informasjonen som gjelder den enkelte væren (finnes på flere linjer på oppgjøret). Slakteriet kan bidra med veiledning om hvordan dette gjøres.

Leverandørbesetningen må informere ringen om størrelsen på oppgjøret, helst fulgt av nødvendig dokumentasjon. Avhengig av ringens regnskapsrutiner skriver ringen faktura på beløpet, eller leverandøren overfører beløpet.

Vi er informert om at én ring i Vestland fylke har **avtalt med lokalt slakteri/Mattilsyn at ringen kan fortsette å slakte værene i ringens navn**. Vi oppfordrer den enkelte ring til å kontakte lokalt slakteri/Mattilsyn i god tid før værene skal slaktes og prøve å få til den samme ordningen.

2.6 Disponering av søyene hos det enkelte medlemmet

Det enkelte væreringsmedlemmet stiller søyene av rasen som er med i avlsarbeidet, til disposisjon for paring med ringen/avdelings værer.

Medlemmet kan be ringen om å få bedekke noen av søyene etter eget behov for å produsere slaktelam («kjøttvær» på NKS-søyer eller NKS-vær på spælsøyer osv), eller å benytte 2 værer i en gruppe av søyer, men innenfor følgende begrensninger:

- De beste 50 søyene av den aktuelle rasen må stilles til rådighet for ringen
- Av de overskytende søyene må ringen få benytte 50 %, og så kan medlemmet disponere resten

Styret i ringen kan sette krav til bruken av værene i den enkelte flokken:

- antall paringer med den enkelte prøvevær og elitevær
- andel av paringene (minimum og maksimum) som skal gjøres med prøvevær og/eller elitevær
- antall inseminasjoner

Styret i ringen kan lage en bedekningsplan for eliteparing (semin og/eller naturlig paring) som medlemmet da må følge. Et slikt tiltak vil gi ringen de beste prøveværskandidatene til neste års innsett.

2.7 Avlsværene i ringen

Alle ringværer som brukes til paring av søyer av rasen som ringen driver avlsarbeid på, skal føres opp i ringen/avdelingen sitt væreregister i NSG sin avlsdatabank.

Kategorier av avlsværer i ringen/avdelingen:

- Prøvevær
 - 0,5 år gammel vær som er satt inn til avkomsgransking for å få offisiell indeks
- Dispvær
 - 1,5 år gammel vær som ble satt inn til avkomsgransking året før, men som ikke fikk tilstrekkelig med avkom til å få offisiell indeks
- Elitevær
Avkomsgranska vær, 1,5 år eller eldre, med høy O-indeks, brukt i eliteparing med de beste søyene i ringen/avdelingen
- Avkomsgranska vær
Avkomsgranska vær, 1,5 år eller eldre, brukt for å dekke opp behovet for værer hos medlemmer av ringen/avdelingen

Væreringsregisteret må være ajourført seinest 31. desember.

- Prøveværskandidater som er ført opp fordi de er gentestet, prøveværer som er reserve osv skal da være tatt bort.
- Prøveværer som ikke ville bedekke, eller som ga bare tomme søyer, beholdes i registeret.

2.8 Bruk av værene i den enkelte flokken

- **NKS, spælsau og sjeviot**
 - Et ringmedlem må bruke minst 4 prøveværer i sesongen.
 - Paringene i flokken må fordeles best mulig på værene slik at **ingen vær har mer enn 30 % av alle slaktede avkom.** Dette gjelder alle værene som er brukt, ikke bare prøveværene. Kravet ble innført før paring høsten 2020, og **gjelder for slaktesesongen 2021.**
- **Pelssau**
 - Et ringmedlem (avlbesetning) må bruke minst 2 prøveværer i sesongen.
 - Paringene i flokken må fordeles best mulig på værene slik at ingen vær har mer enn 50 % av alle slaktede avkom.

2.9 Seminkravet

En værering/avdeling i værering må bruke semin for å sikre de genetiske båndene til andre ringer/avdelinger, og for å ha et godt utvalg av prøveværer.

Seminkravene, gjeldende fra høsten 2020 og framover, framgår av tabellen nedenfor.

Sirkulering av prøveværere	Flokker som må inseminere	Minstekrav til seminbruk ¹⁾	Rasegruppe			
			NKS	Spælsau	Sjeviot	Pels-sau
Tre flokker eller mer	Minst halvparten	Andel av søyene	10 %	6 %	3 %	3 %
		Antall sæddoser	30	20	20	20
To flokker	Begge	Andel av søyene	13 %	8 %	5 %	5 %
		Antall sæddoser	30	20	15	15
En flokk		Andel av søyene	15 %	10 %	7 %	7 %
		Antall sæddoser	30	20	10	10

1) Begge kravene, både seminprosenten og antall doser, må oppfylles.

Ringene/avdelingen har selv ansvar for å følge opp seminkravet.

2.10 Rekrutteringsavdeling

En rekrutteringsbesetning er en besetning som ønsker å bli medlem i ringen. En avdeling bestående av en eller flere rekrutteringsbesetninger, deltar ikke i avkomsgransking av prøveværer.

Avdelingen kan med fordel bruke en eller flere av ringens avkomsgranskede værer for å lage genetiske bånd til avdelingen de skal tas opp i. Slike værer føres opp under kategorien «Avkomsgranska vær».

2.11 Permisjonsavdeling

Et ringmedlem kan søke om permisjon fra ringarbeidet i ett år.

Et ringmedlem kan også bli pålagt å ta permisjon fra ringarbeidet hvis Mattilsynet gir medlemmet restriksjoner på grunn av smittsom sykdom.

Hovedregelen er at en avdeling med besetninger som har permisjon av fra avlsarbeidet i ringen, ikke kan delta i avkomsgransking av prøveværer.

Hvis permisjonen skyldes sykdomsrestriksjoner fra Mattilsynet, kan besetningen få tillatelse fra NSG til å føre opp prøveværer som avkomsgranskes i egen flokk.

Ringens værer som brukes i en permisjonsbesetning, skal føres opp under kategorien «Avkomsgranska vær».

2.12 Opptak av nytt medlem i væreringen

Opptak av nye medlemmer skjer før det nye avlsåret starter med paring om høsten.

Melding sendes til NSG seinest 15. september, slik at den aktuelle besetningen kan bli informert om kravene som gjelder, og for å sikre at det nye medlemmet overholder smittevernkravene. Et nytt væreringsmedlem skal være rekrutt i ett år før det kan bli tatt opp som fullverdig medlem.

Avlssjefen kan, i samråd med Avlsrådets leder, dispensere fra fristen, så lenge meldingen sendes seinest to uker før paringsstart.

Ringens styre bør tenke nøye gjennom om besetningen som ønsker å bli medlem i ringen, vil styrke ringarbeidet:

- Geografisk avstand til de andre medlemmene i ringen/avdelingen (praktiske forhold og smittebeskyttelse)
- Størrelsen på besetningen
 - Ved opptak av nye medlemmer bør en NKS-besetning ha minst 20 lamminger, spæl minst 15, sjeviot og pelssau minst 10 lamminger.
- Avlsnivået i besetningen
 - Bør ikke være for lavt, for da tar det tid før det nye medlemmet kan bidra med prøvevær inn til ringen
- Vilje og evne til å registrere alle registreringer som gjelder for ringmedlemmene
- Forståelse for nødvendigheten av god smittebeskyttelse

Et nytt medlem må oppfylle følgende krav for å bli tatt opp som medlem:

1. Være oppført som rekrutteringsbesetning året før opptak som fullverdig medlem i ringen
 - a. Rekrutteringsbesetningen må føre Sauekontrollen som forutsatt for et ringmedlem
 - b. Rekrutteringsbesetningen må registrere alle obligatoriske registreringer for ringmedlemmer
 - c. Rekrutteringsbesetningen kan ikke delta i sirkulering av ringens/avdelingens værer
 - d. Rekrutteringsbesetningen får tilgang til sæden som er forbeholdt ringene
2. Helsestatus
 - a. Det nye medlemmet må de siste 18 månedene før opptak i ringen ikke ha tatt inn sauer/værer av noen rase annet enn fra medlemmene i ringen/avdelingen som besetningen skal inn i
 - b. Før opptak i ringen må det nye medlemmet være i TSE-klasse 3. Mattilsynet må bekrefte at besetningen har meldt fra om selvdøde og avlivede dyr slik at TSE-statusen vil bli opprettholdt ved et eventuelt tilsyn fra Mattilsynet.
 - c. Høsten det nye medlemmet skal tas opp som fullverdig medlem, må besetningen ta mædiprøve av flokken (30-40 søyer)
 - d. I Mattilsynets region 3 med de gamle fylkene Aust-Agder, Rogaland og Sveio og Etne i Hordaland, må flokken til det nye medlemmet sjekkes for fotråte (snuing og prøvetaking) om høsten før opptak i ringen som fullverdig medlem. Vest-Agder er unntatt fra dette kravet etter vedtak i Avlsrådet 17.06.2021.
 - e. Gården kan ikke ha geiter eller kameldyr.

Ringens styre må sende Mattilsynets TSE-vurdering, Veterinærinstituttets mædiresultatet og eventuelt fotråteresultatet til NSG før opptak som fullverdig medlem.

Et nytt medlem kan ikke delta i sirkulering av ringen/avdelingens værer før NSG har bekreftet at medlemmet oppfyller kravene og er tatt opp som fullverdig ringmedlem.

NSG gir kr 5000,- i tilskudd til en ring som tar opp et nytt medlem. Dette forutsetter at besetningen/ringen har hatt utgifter til prøvetaking (fotråte og/eller mædi), og refunderes når det nye medlemmet har blitt fullverdig medlem av ringen. Ringen må sende faktura til NSG (faktura@nsg.no).

Ringens styre må ta stilling til om

- Et nytt medlem skal betale inn til ringens kapital (kontant eller i form av en gratis prøvevær)
- Prøvetaking knyttet til opptaket skal dekkes av ringen eller det nye medlemmet

3 Gentesting i væreringene

- ✓ Gentesting av værer og værlam er et obligatorisk avlstiltak som går i regi av væreringen.
- ✓ Gentesting av søyer og søyelam er et frivillig tiltak i NKS-ringene, og går i regi av det enkelte ringmedlemmet.

3.1 Obligatorisk gentesting av avlsværene i ringen

Det er obligatorisk å genteste med GS-merke alle ringens/avdelingens aktive værer innenfor den aktuelle rasen. Dette gjelder både prøveværer, eliteværer, dispværer og andre værer som ringmedlemmene bruker.

I 2021 har vi åpnet for gentesting av prøveværs kandidater fra lamming og utover. Flest mulig av kandidatene bør være prøvetatt før slipp på sommerbeite, slik at svaret foreligger før sanking og før slaktesesongen starter. Dette gjelder alle rasene, ikke bare NKS.

Kandidater som ikke er testa om våren/sommeren, må testes så snart som mulig etter sanking/kåring.

Resultatet av gentesten:

- **Bør foreligge før paringa starter**, slik at ringen kan ta hensyn til farskapsresultatet og uønskede mutasjoner, og for NKS også den beregnede genomisk avlsverdien
- **Må foreligge seinest 1. april året etter prøveværen er født**, slik at ringen kan ta hensyn til et ugunstig resultat i påsettet av lam etter væren.

Værer som ikke får svar på gentesten ved første genprøve, må testes om igjen.

3.2 Ringens oppfølging av uønskede mutasjoner

Resultat for en gentestet vær:

- **Myostatin-NKS, myostatin-spæl eller gult fett**
 - En vær som får påvist en av disse mutasjonene skal omgående tas ut av avlsarbeidet og skal slaktes
- **Finnevarianten**
 - *Alle raser utenom NKS*
En vær som får påvist mutasjonen i enkel (1) eller dobbel dose (2) skal omgående tas ut av avlsarbeidet og skal slaktes
 - *Rasen NKS*
En vær som får påvist mutasjonen i dobbel dose (2) skal omgående tas ut av avlsarbeidet og skal slaktes

Ringene får ingen økonomisk kompensasjon for værere som må slaktes.

Avlsavdelingens anbefaling om avkom etter værere med uønskede mutasjoner:

- **Myostatin-NKS, myostatin-spæl eller gult fett**
 - Slakt alle avkom etter værere som er bærere, da det er 50 % risiko for at lammet har arvet den uønskede mutasjonen.
- **Finnevarianten**
 - *Alle raser utenom NKS*
Slakt alle avkom etter værere som har den uønskede varianten i enkel dose (1) eller dobbel dose (2).
 - *NKS*
 - Hvis væren har finnevarianten i enkel dose (1) er avkommene aktuelle som avlsdyr.
 - Hvis væren har finnevarianten i dobbel dose (2) avgjør ringen hva den ønsker å gjøre.

3.3 Oppfølging av farskapstesten

Målet er at alle ringværene skal ha bekreftet farskapet som er registrert i Sauekontrollen.

Avvik håndteres som følger:

- Testen viser at registrert far i Sauekontrollen ikke kan være biologisk far
 - Hvis NSG finner en annen vær som sannsynlig far, registreres denne som far
 - Hvis NSG ikke finner noen sannsynlig far, slettes far slik at væren blir liggende med ukjent far
- I noen få tilfeller er det ikke mulig å få tatt prøve av registrert far i Sauekontrollen
 - Hvis NSG finner en annen sannsynlig far, endres far i Sauekontrollen
 - Hvis NSG ikke finner noen annen sannsynlig far, beholdes far som ligger i Sauekontrollen
- Hvis et kåret lam får endret far etter kåring og det resulterer i ett av følgende forhold, vil lammet bli avkåret
 - Far (eller mor) er ukjent
 - Far og mor er av ulike raser, og lammet blir en rasekrysning
 - Innavlsgraden i lammet blir uakseptabelt høy

3.4 Økonomisk støtte til gentesting av værer i væreringene

NKS

- Væreringen velger selv hvor mange værlam av 2021-årgangen den ønsker å genteste
 - Minimum er 1,5 ganger antall prøveværer
 - Anbefalt er 2-3 ganger antall prøveværer
 - Maksimum er 5 ganger antall prøveværer
- NSG fakturerer væreringen for innsendte genprøver med 300 kr per prøve
 - Faktureringen vil gå som «massefakturering», på samme vis som semin og kåring, i slutten av 2021 med 3 ukers betalingsfrist.
 - Væreringer med dårlig likviditet kan be om utsatt betaling.
- NSG gir et ekstra tilskudd per avkomsgranska vær som kvalifiserer for granskingstilskudd
 - For 2021-årgangen (beregnes etter 2022-H5): 600 kr per vær

Spæl, sjeviot og pelssau

Ringene kan genteste prøveværs kandidatene for NSGs regning, begrenset oppad til 1,5 ganger så mange som den setter inn som prøvevær.

Ringene faktureres altså ikke for gentesting, og får dermed heller ikke noe ekstra tilskudd ved avkomsgranskingen.

3.5 Frivillig gentesting av søyer og søyelam i NKS-ringene

- Medlemmer av NKS-væreringer tilbys å genteste søyene og søyelammene sine
- Gentesting av søyer og søyelam er opp til det enkelte medlemmet, uavhengig av ringen, og medlemmet velger selv hvor mange dyr og hvilke dyr som testes
- Medlemmet bestiller selv GS-merkene og sender inn GS-prøvene
- NSG fakturerer medlemmet med 300 kr per innsendt prøve

Opplegget for gentesting av søyer lanseres innen utgangen av april 2021.

4 Obligatoriske registreringer i væreringene/avlbesetningene

Følgende registreringer er obligatoriske for alle ringmedlemmene/avlbesetningene:

- Paringsopplysninger (alle paringer, også alle omløp, samt lam som ikke viser brunst)
- Lamming med antall fødte fullbårne lam, antall levende lam samt merking av lammene
- Fødselsvekt og kjønn på levendefødte og fullbårne dødfødte lam
- Spenestørrelse på søyer ved lamming
 - For sjeviot er registreringen frivillig
- Fravenningsdato for lam som blir tatt fra mora om våren/sommeren, før vanlig avvenningstidspunkt om høsten
- Høstvekt
- Slaktevekt, slakteklasse og fettgruppe på alle slaktede lam
- Utrangeringsårsak for alle voksne og påsettlam som går ut av besetningen
- Helseopplysninger

Utrangeringsårsak skal registreres på alle søyer og påsettlam som går ut av besetningen. Da får vi med alle mastitt-tilfellene som fører til utrangering, og vi får registrert hvilke påsettlam som ikke viser brunst.

Absolutt alle paringer/insemineringer (ta også med bedekninger som gir omløp) skal rapporteres inn fortløpende, slik at vi får en korrekt omløpsstatistikk på den enkelte væren.

Vi oppfordrer væreringensmedlemmene om å registrere «**Fødselshjelp**» og «**Vårvekt**», men dette er ikke obligatorisk.

5 Dato-, alders- og vektgrenser for lam i indeksberegningene

Vi har dato-, alders- og vektgrenser for hvilke lam som inngår i avlsværdiberegningene.

Lam som inkluderes i indeksberegningene	
Datogrenser	
- Fødselsdato	16. mars – 10. juni (→2020) 10. mars – 10. juni (2021 →)
- Høstveiedato	1. august – 20. oktober
- Slaktedato	1. august – 30. november
Aldersgrenser	
- Fødselsvekt	0 - 1 dager
- Vårvekt	15 - 70 dager
- Høstvekt	90 - 180 dager
- Slaktevekt	90 - 210 dager
Ullfelligrenser	
- Slaktedato	16. august – 31. oktober

Grensene er satt slik at vi skal inkludere lam som er produsert under det vi kan regne som «typisk drift i norsk sauehold». Grensene er vide for å fange opp ulikhetene i landet, men samtidig slik at vi ekskluderer lam som faller helt utenom «normalen».

Grensene over er ikke uttømmende. Vi har også grenser for vårtilvekst, høsttilvekst og slaktevekst, og vi grenser for et normalt forhold mellom vårvekt/høstvekt og høstvekt/slaktevekt. Målsettingen med disse beregningene er å finne og ekskludere:

- Opplagte feilregistreringer av dato og/eller vekt
- Dyr som ligger utenfor det vi oppfatter som «vanlige lam», for eksempel syke dyr eller dyr med helt uvanlige vekstkurver
- Dyr som har hatt helt andre miljøforhold enn resten av flokken det sammenlignes med

6 Antall slakede avkom for å få offisiell indeks

Offisiell O-indeks tildeles værere som avkomsgranskes i en værering.

Skal væreren få offisiell indeks, må den ha minst det antall slakede avkom som er vist i tabellen nedenfor. Dette er godkjente slakt i NSG sin indeksberegning. Det kan finnes flere slakt i Sauekontrollen som NSG av en eller annen grunn har forkastet.

Rase	Prøvevær født 2020 Slakt høsten 2021	Prøvevær født 2021 Slakt høsten 2022
NKS	20 (ned fra 25)	20
Spælsau (kvit og farga)	20	20
Sjeviot	15	15
Pelssau *	10	10

* En pelssauvæver må i tillegg ha minst 10 flokkdømte avkom med lokkpoeng.

7 Krav for å få granskingstilskudd

NSG støtter avlsarbeidet i væreringene med NKS, spælsau eller sjeviot ved å gi granskingstilskudd.

Avlsarbeidet på pelssau støttes ikke ved å gi granskingstilskudd, men støttes på annet vis. Kravene nedenfor er derfor kun veiledende for pelssau.

Beregning av hvilke prøveværere som kvalifiserer for granskingstilskudd gjøres etter siste indeksskjøring året etter at prøveværeren er født.

7.1 Avkortning ved manglende obligatoriske registreringer

Størrelsen på granskingstilskuddet til prøveværerne er avhengig av ringen/avdelingens tilslutning til registrering av fødselsvekt og spenestørrelse.

- Minst 75 % tilslutning for registreringen på ring/avdelingsnivå gir full utbetaling for alle værere i ringen/avdelingen
- For hvert prosentpoeng tilslutningen ligger under 75 %, gis det et fradrag i tilskuddet per væver for alle værere i ringen/avdelingen
 - Fødselsvekt: Fradrag på 10,- kr per prosentpoeng under 75
 - Spenestørrelse: Fradrag på 10,- kr per prosentpoeng under 75

7.2 Antall prøveværere i en ring/avdeling

For å ha rett til tilskudd for avkomsgransking av værere setter vi krav til hvor mange prøveværere en ring/avdeling må avkomsgranske.

- **NKS**
 - Minst 6 innsatte prøveværere ved oppstart av paringssesongen
 - Minst 5 som får offisiell indeks høsten etter
- **Spæl (kvite og farga til sammen)**
 - Minst 5 innsatte prøveværere ved oppstart av paringssesongen
 - Minst 4 som får offisiell indeks høsten etter
- **Sjeviot:**
 - Minst 6 innsatte prøveværere ved oppstart av paringssesongen
 - Minst 5 som får offisiell indeks høsten etter

Pelssau

Pelssaubesetningene er ofte små, og av geografiske hensyn må de avkomsgranske prøveværerne i egen flokk. Her er kravet derfor kun 2 innsatte prøveværere ved oppstart av paringssesongen. Faglig sett burde kravet vært høyere for å beregne sikrere indekser.

Vi oppfordrer derfor pelssauavdelingene til å sette inn så mange prøveværer som mulig. Antall prøveværer må avveies mot antall pelsdømte avkom og om antall slaktede avkom som kreves for å få offisiell indeks.

7.3 Kåret vær

Prøveværen må være kåret ordinært, ikke på dispensasjon, for å kvalifisere for granskingstilskudd.

Prøveværer etter importert far (sæd) kan få granskingstilskudd selv om væren er kåret på dispensasjon fordi den ikke holder kravet til O-indeks ved kåring. Dette er aktuelt for sjeviot.

7.4 Må være gentestet

Prøveværen må være gentestet og resultatet må foreligge seinest 1. april året etter at væren er født. Gjelder for 2020-årgangen og framover.

7.5 Bekreftet farskap

Prøveværen må ha en registrert far i Sauekontrollen som er bekreftet med farskapstesten, for å kvalifisere for granskingstilskudd.

7.6 Fri for uønskede mutasjoner

Prøvevæer født 2020 må ha tatt en gentest, men vi setter ikke krav til at prøveværen må være fri for de uønskede mutasjonene for å få granskingstilskudd.

Prøvevæer født 2021 (og seinere) må være dokumentert fri for uønskede mutasjoner gjennom en godkjent gentest. Værer som ikke har en godkjent gentest eller som har en av de uønskede mutasjonene, kvalifiserer ikke for granskingstilskudd.

7.7 O-indeks ved innsett som prøvevæer

Skal en prøvevæer være berettiget til granskingstilskudd, må den som minimum ha følgende O-indeks høsten væren settes inn til avkomsgransking:

Rase	Prøvevæer født 2020 O-indeks H3, H4 eller H5-2020	Prøvevæer født 2021 O-indeks H5-2021
NKS	127	127
Spælsau – kvit	120	120
Spælsau - farga	112	112
Sjeviot	120	120
Pelssau	115	115

Indekskravet er altså det samme høsten 2021 som i 2020, men det er i praksis strammet inn noe. Det er ikke lenger tilstrekkelig at væren klarer kravet på minst én av de 3 siste indeksskjøringene. **Nå må væren oppfylle indekskravet ved siste indeksskjøring høsten væren settes inn som prøvevæer.**

På NKS, hvor vi regner genomiske avlsverdier, kan værlammets egen genprøve føre til relativt store endringer i O-indeksen. Det er derfor viktig at svaret på genprøven foreligger og er med i indeksberegningen før endelig uttak av årets prøveværer.

Hvis en prøvevæer har fått ny far i Sauekontrollen, er det O-indeksen som er beregnet med ny far som er gjeldene for å oppfylle kravet til O-indeks ved innsett.

Sjeviot kan søke avlssjefen om dispensasjon fra O-indekskravet hvis far til prøveværen er en importvæer.

7.8 Antall sønner per seminfar

For å styre innavlsoppbyggingen i populasjonen, setter vi begrensninger i antall innsatte prøveværsønner etter en seminfar som får granskingstilskudd.

Regelverk for innsett av prøveværer med seminfar for å få granskingstilskudd året etter.

Innsatte	Antall prøveværer i ringen/avdelingen		
	Til og med 10	11 – 20	21 og flere
Offisiell indeks		Minst 10	Minst 19
NKS	1 per far	2 per far	3 per far
Spælsau	2 per far	2 per far	3 per far
Sjeviot	2 per far	2 per far	3 per far
Pelssau	1 per far	1 per far	1 per far

Sjeviotringene kan søke Avlssjefen om dispensasjon fra begrensningen i antall sønner per seminfar hvis den aktuelle seminfaren er importert.

For pelssau summeres antall sønner per seminfar opp over alle år for den enkelte faren.

7.9 Seminfedre som ikke gir rett til granskingstilskudd

Lista med seminfedre som ikke gir rett til granskingstilskudd, går under navnet «Negativlista».

Semin høsten 2019 for innsett av prøveværer høsten 2020

Sønner etter følgende seminværer er *ikke berettiget til granskingstilskudd* hvis det **settes inn prøveværer etter dem i 2020** for å få offisiell indeks og tilskudd i 2021.

Rase	Seminvær
NKS	ALLE FØDT 2014 OG ELDRE
	201523824 BESSHØGUTEN
	201523949 HERMAN SMEDSMO
	201557349 TRUMF VIKING
	201557838 MYKLØSSEN
	201575185 STAS KROKAN
	201620244 GENERAL
	201641251 VEGLARS
	201654742 LASSE HOLMÅS
	201670308 STASEN KØYEDAL
	201680029 BRUVOLDS QH6
	Kvit spælsau
201525472 STORKAR	
201564131 SISTEN	
201564133 AMEN	
201564157 HÅVARD	
201660405 HEGGVIN	
Farga spælsau	ALLE FØDT 2014 OG ELDRE
	201553626 RAGNAR
	201633258 COUTINHO
Sjeviot	ALLE FØDT 2014 OG ELDRE
	Dispensasjon for importert sæd fra UK
201654885 NICKO	
Pelssau	ALLE FØDT 2014 OG ELDRE
	Dispensasjon for importert sæd fra Sverige
	201524004 SKOTT MERKUR
201621012 FINNDALSGUTEN	

Semin høsten 2020 / innsett prøveværer høsten 2021

Sønner etter følgende seminværer er *ikke berettiget til granskingstilskudd* hvis det **settes inn prøveværer etter dem i 2021** for å få offisiell indeks og tilskudd i 2022.

Rase	Seminvær
NKS	ALLE FØDT 2015 OG ELDRE 201620244 GENERAL 201626060 BARSKIS 201641251 VEGLARS 201654742 LASSE HOLMÅS 201670308 STASEN KØYEDAL 201680029 BRUVOLDS QH6 201741498 GULL KNIPPET 201741547 LILLE MOEN 201750189 FJELLBERGE 201759001 PRINS HAUGSTAD
Kvit spælsau	ALLE FØDT 2016 OG ELDRE 201775523 OLAVS FINALE
Farga spælsau	ALLE FØDT 2016 OG ELDRE
Sjeviot	ALLE FØDT 2015 OG ELDRE 201654885 NICKO
	Dispensasjon for importert sæd fra UK.
Pelssau	ALLE FØDT 2015 OG ELDRE 201621012 FINNDALSGUTEN
	Dispensasjon for importert sæd fra Sverige.

De fleste av seminværene vil oppfylle sin kvote med sønner til gransking allerede etter første året på seminstasjonen. **Ringene må derfor bruke alle de nye seminværene første året de er inne på seminstasjonen** for å være sikker på at de kan sette inn prøvevær til gransking etter dem og få granskingstilskudd.

Sørg for at alle de nye seminværene blir brukt på gode søyer, slik at alle får en fortjent sjanse til å få gode sønner i gransking.